

Nuorisoneuvoston toimintakertomus 2020

Hyväksytty nuorisoneuvoston kokouksessa 2/2021 18.3.2021

SISÄLLYSLUETTELO

1. Yhteenveto ja tärkeimmät toimet lyhyesti
2. Tiedottaminen
3. Poliittinen vaikuttaminen
4. Yhteistyö nuorisojärjestöjen ja -organisaatioiden kanssa sekä kansainvälinen yhteistyö
  - 4.1. Yhteistyö kunnallisten nuorisovaltuustojen ja -neuvostojen kanssa
  - 4.2. Yhteistyö hallituspuolueiden nuorisojärjestöjen kanssa
  - 4.3. Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston alainen nuorisoneuvosto
  - 4.4. Kansainvälinen alkuperäiskansojen yhteistyö
5. Koulutukset ja selvitystyöt
  - 5.1. Some-vaikuttamisen ja viestinnän koulutus
  - 5.2. Yhteistyö Ihmisoikeusliiton kanssa
  - 5.3. Saamelaisalueen liikunta ja liikunnan tila -selvitystyö
6. Vuosittain järjestettävät tapahtumat
7. Nuorisoneuvoston hankkeet vuonna 2020
  - 7.1. Dihtosis saamelaiskouluvierailut-hanke
  - 7.2. DigiÁrran-hanke

1. Yhteenveto ja tärkeimmät toimet lyhyesti

Nuorisoneuvosto sai opetus- ja kulttuuriministeriöltä toiminta-avustusta 173 000 euroa käytettäväksi 1.1.2020-31.12.2020 väliselle ajalle. Myönnettyllä avustuksella tuetaan saamelaisnuorten osallisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien toteutumista. Toiminta-avustukseen sisältyy nuorisoneuvoston toiminnan lisäksi Saamelaisnuorten taidetapahtuman järjestäminen.

Vuosi 2020 oli Saamelaiskäräjien vaalikauden 2020-2023 ensimmäinen toimintavuosi. Nuorisoneuvosto toimikaudelle 2020-2021 nimettiin Saamelaiskäräjien järjestäytymiskokouksessa Inarissa 27.-28.2.2020.

Nuorisoneuvosto toimikaudella 2020-2021:

Varsinaiset jäsenet	Varajäsenet	Asiantuntijajäsenet
<i>Anni-Sofia Niittyvuopio, pj.</i>	<i>Mira Pohjanrinne</i>	<i>Sunna Siilasjoki</i>
<i>Maria Mäkinen, varapj.</i>	<i>Jasmin Semenoff</i>	<i>Ánte Tenoranta</i>
<i>Juuso Valle</i>	<i>Riku Laiti</i>	<i>Helmi Ljetoff</i>
<i>Reetta Tornensis</i>	<i>Marianne Ketola</i>	<i>Hánsa Pieski</i>
<i>Anette Kosonen</i>	<i>Anni-Saara Aikio</i>	
<i>Ole-Juhan Kemi</i>	<i>Lassi-Olavi Mäkinen</i>	
<i>Harri Jomppanen</i>	<i>Jussa Seurujärvi</i>	

Vuoden 2020 alussa covid-19 pandemia levisi maailmanlaajuisesti. Koronaviruspandemia on vaikuttanut myös erittäin paljon nuorisoneuvoston toimintaan. Nuorisoneuvosto pyrki työskentelemään haastavasta tilanteesta huolimatta toimintasuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden ja suunnitelmien mukaan. Fyysiset tapaamiset ja tapahtumat siirrettiin pidettäväksi etäyhteyksin ja/tai siirrettiin myöhempään ajankohtaan. Koronatilannetta seurattiin ja arvioitiin jatkuvasti. Koronatilanne on vaatinut nuorisoneuvostolta toiminnan ja toimintatapojen uudelleen suunnittelua ja järjestämistä. Koronan vuoksi nuorisoneuvoston kokoukset, koulutukset ja tapaamiset vuonna 2020 pidettiin yhtä kokousta lukuun ottamatta etäyhteyksien välityksellä.

Koronapandemia on vaikuttanut myös yhteispohjoismaiseen saamelaisnuorten yhteistyöhön. Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston tavoitteena on lisätä saamelaisnuorten osallisuutta. Nuorisoneuvostolla on päävastuu yhteispohjoismaisen saamelaisnuorten konferenssin järjestämisestä. Vuodelle 2020 suunniteltu yhteispohjoismainen saamelaisnuorten konferenssi on siirretty tulevaisuuteen. Konferenssin valmistelu- ja suunnittelutyöhön on nimetty nuorisoneuvoston jäsenistä koostuva työryhmä.

Koronarajoitukset ovat tuoneet toisaalta myös mahdollisuuksia, sillä nuorisoneuvosto on ottanut käyttöön uusia alustoja työskentelyä varten. Etätyöskentely on osaltaan helpottanut ja nopeuttanut tapaamisia, sillä saamelaisalueen pitkät etäisyydet on huomioitava tapaamisia järjestettäessä. Nuorisoneuvoston päätavoitteena vuonna 2020 oli tuoda esille saamelaisnuorten haasteita työskennellä ja jatkaa perinteisten saamelaiselinkeinojen parissa. Toimintavuonna jatkettiin myös saamelaisnuorten hyvinvointiin liittyvillä teemoilla.

Nuorisoneuvosto valmisteli toimintavuoden aikana saamelaista nuorisopoliittista ohjelmaa, jonka tavoitteena on edistää saamelaisnuorten oikeuksia kieleensä ja kulttuuriinsa. Nuorisoneuvosto nimesi ohjelman valmisteluun työryhmän. Saamelainen nuorisopoliittinen toiminta- ja kehittämisohjelma hyväksyttiin Saamelaiskäräjien kokouksessa joulukuussa 2020.

Nuorisoneuvostolla oli vuonna 2020 käynnissä kaksi hanketta erillisrahoituksella. Dihtosis-hankkeessa tehtiin saamelaisia ja saamelaiskulttuuria tunnetuksi valtaväestön nuorille. DigiÁrran-hankkeessa pyritään digitaalisen nuorisotoiminnan mallin löytämiseen saamelaisalueella ja kehitettiin saamenkielistä nuorten tieto- ja neuvontapalvelua.

2. Tiedottaminen

Nuorisoneuvosto tiedottaa aktiivisesti toiminnastaan ja saamelaisnuoria koskettavista asioita nettisivujen ja sosiaalisen median kautta. Nuorisoneuvostolla on Facebookissa omat sivut nimellä Nuoraidraddi Nuorisoneuvosto sekä Instagram-tili nimellä nuoraidraddi. Nuorisoneuvoston tiedotteet on julkaistu neuvoston omien nettisivujen lisäksi Saamelaiskäräjien virallisilla nettisivuilla sekä facebook-sivustolla. Nuorisoneuvosto käyttää kaikkeen tiedottamiseen saamen kieliä ja suomea, jolloin tiedottamisesta aiheutuviin käännöskuluihin on varattu resursseja.

Nuorisoneuvosto perusti kertomusvuonna alaisuuteensa viestintätyöryhmän. Ajatus viestintätyöryhmän perustamisesta tuli nuorisoneuvoston nimetessä jäsentä Saamelaiskäräjien viestintätyöryhmään. Viestintätyöryhmä tukisi nuorisoneuvoston jäsenen työtä ja osallisuutta Saamelaiskäräjien viestintätyöryhmässä. Viestintätyöryhmän tavoitteena ja tehtävänä on suunnitella nuorisoneuvoston viestintää, tiedottamista ja sosiaalisen median käyttöä sekä ajankohtaisia viestintäkampanjoita sekä tehdä yhteistyötä DigiÁrran-hankkeen kanssa. Nuorisoneuvoston viestintäryhmä aloitti myös nuorisoneuvoston viestintästrategian valmistelemisen.

Nuorisoneuvosto kehitti vuonna 2020 edelleen nuorisoneuvoston tieto- ja neuvontasivustoa kolmella saamen kielellä ja suomen kielellä www.nuor.fi -osoitteessa. Nuorisoneuvosto haluaa taata kaikille saamelaisnuorille yhdenvertaisen mahdollisuuden tieto- ja neuvontapalveluihin sekä tukea nuorten itsenäistymistä, yhteiskunnallista vastuullisuutta ja elämänhallintaa tarjoamalla tietoa, neuvontaa ja ohjausta. Nuorisoneuvoston tieto- ja neuvontasivuston rooli koronapandemian keskellä korostui.

3. Poliittinen vaikuttaminen

Nuorisoneuvosto on yksi Saamelaiskäräjien lautakunnista ja nuorisoneuvostolle kuuluvat saamelaisnuoria koskevat asiat Saamelaiskäräjillä.

Nuorisoneuvosto piti toimikauden ensimmäisen kokouksensa maaliskuussa 2020 ja nimesi kokouksessa nuorisoneuvostoon neljä asiantuntijajäsentä sekä edustajansa erilaisiin työryhmiin. Nuorisoneuvosto valitsi keskuudessaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Nuorisoneuvoston puheenjohtajaksi valittiin Anni-Sofia Niittyvuopio ja varapuheenjohtajaksi Maria Mäkinen. Ensimmäisessä kokouksessa nuorisosihteeri esitteli käräjien ja nuorisoneuvoston toimintaa ja tavoitteita nuorisoneuvoston jäsenille ja sitä, miten nuoret pystyvät nuorisoneuvoston jäsenenä vaikuttamaan nuoria koskeviin asioihin. Saamelaiskäräjien nuorisoasioista vastaava puheenjohtaja oli mukana nuorisoneuvoston ensimmäisessä kokouksessa. Nuorisoneuvosto piti kertomusvuonna yhteensä 8 kokousta, joista suurin osa järjestettiin etänä.

Kuva: Nuorisoneuvoston puheenjohtaja Anni-Sofia Niittyvuopio ja varapuheenjohtaja Maria Mäkinen.

Nuorisoneuvoston nimeämällä nuorisoneuvoston jäsenellä on puheoikeus käräjien kokouksessa sekä läsnäolo- ja puheoikeus käräjien hallituksen kokouksessa nuorisoneuvoston valmistelemisissä asioissa. Nuorisoneuvosto osallistui aktiivisesti Saamelaiskäräjien kokouksiin vuonna 2020 ja nuorisoneuvoston edustajat ottivat kokouksissa aktiivisesti puheenvuoroja nuoriin liittyvissä asioissa. Nuorisoneuvosto teki ehdotuksen Saamelaiskäräjien työjärjestysmuutokseksi niin, että myös nuorisoneuvoston varajäsenellä olisi läsnäolo- ja puheoikeus Saamelaiskäräjien kokouksessa. Työjärjestysmuutos hyväksyttiin ja nuorisneuvosto näkee, että muutos lisää nuorten osallistumisaktiivisuutta Saamelaiskäräjien kokoukseen.

Nuorisoneuvoston puheenjohtajat ovat säännöllisesti tavanneet etäyhteyksien avulla saamelaiskäräjien puheenjohtajistoa. Kokouksissa on keskusteltu ajankohtaisista asioista ja nuorisoneuvoston vaikuttamismahdollisuuksista valmisteilla oleviin asioihin ja käynnissä oleviin prosesseihin. Toimintavuodelle suunniteltu tapaaminen Saamelaiskäräjien hallituksen kanssa siirrettiin vuodelle 2021.

Nuorisoneuvosto tekee aktiivista vaikuttamistyötä sekä saamelaisen yhteisön sisällä, että sen ulkopuolella. Nuorisoneuvoston jäsenet osallistuvat myös mahdollisuuksien mukaan eri viranomaisten kanssa käytäviin neuvotteluihin Saamelaiskäräjien edustajina. Vuonna 2020 nuorisoneuvoston puheenjohtaja oli mukana Saamelaiskäräjien ja OKM:n välisissä 9 §:n neuvotteluissa oppivelvollisuuden pidentämiseen liittyen. Lisäksi nuorisoneuvoston puheenjohtaja osallistui saamelasiasoiden neuvottelupäiville. Nuorisoneuvosto oli myös mukana Saamelaiskäräjien saamelaiset soteuudistuksessa -kampanjassa.

Nuorisoneuvosto pyrki toimintavuonna 2020 kehittämään nuorille suunnattuja osallistumisen välineitä. Koronan myötä etäyhteyksien rooli on korostunut mutta haasteena on myös se, että saamelaisnuoret asuvat maantieteellisesti laajalla alueella. Nuorisoneuvosto järjesti vuonna 2020 kaksi kuulemistilaisuutta saamelaisnuorille etäyhteyksien avulla. Yhteistyössä Ympäristöministeriön kanssa järjestettiin keskustelutilaisuus saamelaisnuorille ilmastolain uudistamiseen liittyen. Kesäkuussa järjestettyyn keskustelutilaisuuteen osallistui 8 saamelaisnuorta ja se järjestettiin suomeksi ja pohjoissaameksi.

Nuorisoneuvosto järjesti marraskuussa 2020 saamelainuorille totuus -ja sovintoprosessin sovintokomissaarien valintoihin liittyvän kuulemisen. Nuorisoneuvostossa pitkään aktiivisesti vaikuttanut Niila Rahko toimi kuulemistilaisuuden puheenjohtajana. Kuulemistilaisuus järjestettiin pohjoissaameksi ennakoilmoittautumisten mukaan ja se pidettiin etäyhteyksin. Kuulemistilaisuus oli tarkoitettu kaikille saamelaisnuorille asuinpaikasta riippumatta. Molemmissa kuulemistilaisuuksissa tarjottiin mahdollisuutta osallistua tilaisuuteen saamen kielellä.

4. Yhteistyö nuorisojärjestöjen ja -organisaatioiden kanssa sekä kansainvälinen yhteistyö

Saamelaiskäräjien työjärjestyksen mukaan osana nuorisoneuvoston tehtäviä on saamelaisnuorten kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön edistäminen sekä yhteistyö nuorten asioita hoitavien kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten kanssa. Nuorisoneuvoston tavoitteena oli osallistua tiiviimmin yhteistyöhön muiden alkuperäiskansojen kanssa kansainvälisissä yhteyksissä sekä pyrkiä kehittämään yhteistyötä Norjan ja Ruotsin saamelaiskäräjien nuorisoneuvostojen kanssa. Covid-19 lisäsi haasteita kansainväliseen yhteistyöhön osallistumiseen.

4.1. Yhteistyö kunnallisten nuorisovaltuustojen ja -neuvostojen kanssa

Nuorisoneuvoston, Inarin nuorisovaltuuston ja Tornion nuorisoneuvoston, sekä Espoon ja Helsingin nuorisovaltuustojen Kuplat rikki -yhteistyö piti taukoa vuonna 2020 koronapandemian vuoksi. Vuodelle 2020 suunnitteilla ollut leiri ja vaikuttajataapahtuman järjestäminen Torniossa jäivät koronan vuoksi suunnitteluasteelle ja toiminnot siirrettiin vuodelle 2021. Utsjoen kunnan nuorisovaltuusot on lähtenyt myös mukaan toimintaan.

Nuorisoneuvosto toimii maakunnallisesti yhteistyössä Aluehallintoviraston kanssa. Nuorisoneuvosto osallistui toukokuussa 2020 Aluehallintoviraston nuorisotoimen järjestämään Lapin nuorisofoorumiin. Nuorisofoorumi on tarkoitettu kuntien nuorisovaltuustojen ja muiden nuorten vaikuttajaryhmien edustajille ja foorumissa käsitellään ajankohtaisia asioita. Nuorisofoorumi järjestettiin etäyhteyksin ja päätemanana oli korona ja sen vaikutukset nuorten elämään.

Nuorisoneuvosto kutsuttiin toukokuun alussa mukaan Lapin alueen korona exit suunnitelman laatimiseen ja toteutukseen. Lapin alueen exit suunnitelman laadinnassa ovat mukana alueen molemmat sairaanhoitopiirit, Lapin liitto, sekä viranomaisten lisäksi laajasti eri toimijoita niin maakuntatasolta kuin paikallisesti mm. matkailusta, elinkeinotoiminnasta, alueen oppilaitoksista ja järjestöistä. Lapin sairaanhoitopiiri näki nuorten roolin tärkeänä ja sen, että nuoret itse pääsevät pohtimaan koronaturvallisia toimintatapoja. Suunnitelman laatimiseen perustettiin pienempi työryhmä LEXIT nuoret -tiimi suunnittelemaan yhteisten keskustelujen pohjalta nuorille suunnattua viestintää. Nuorisoneuvosto oli mukana työryhmässä ja toi siellä esille omakielisen (saamenkielisen) tiedottamisen ja viestinnän tärkeyden. Kesälomien alkuun nuorisoneuvosto julkaisi ja käännätti lexit-tiimin laatimaa nuorille suunnattua materiaalia pohjois-, inarin-, ja koltansaameksi. Materiaalia jaettiin saamelaisalueen yläkouluihin ja nuorisotoimijoille.

4.2. Yhteistyö hallituspuolueiden nuorisojärjestöjen kanssa

Nuorisoneuvosto aloitti vuonna 2020 yhteistyön hallituspuolueiden nuorisojärjestöjen kanssa. Nuorisoneuvosto ja hallituspuolueiden nuorisojärjestöt julkaisivat kesäkuussa yhteisen kannanoton:

Kaivoksille ei tilaa saamelaisten kotiseutualueella

Saamelaiskäräjien nuorisoneuvosto ja hallituspuolueiden nuoret tuomitsevat kaivostoiminnan saamelaisten kotiseutualueella. Kaivostoiminnalla olisi peruuttamattomat vaikutukset saamelaisten perinteisille elinkeinoille ja kulttuurille.

”Saamelaisalueen elinvoimaisuutta ei saada parannettua viemällä kulttuurilta ja elinkeinoilta pohjaa tai jyräämällä niitä muilla maankäyttötavoilla. Saamelaisten kotiseutualue on erityisesti poronhoidolle tarkoitettua aluetta, jolloin maankäyttöä suunniteltaessa asianomaisia, kuten paliskuntia ja Saamelaiskäräjiä tulee kuulla asianmukaisesti. Asianomaisilla tulee olla myös mahdollisuus olla antamatta suostumusta maankäyttöön”, muistuttavat hallituspuolueiden nuoret.

Tuoreimpana tapauksena saamelaisten kotiseutualueelle suunnitellusta kaivostoiminnasta on malminetsintäyhtiö Akkerman Finland Oy:n Enontekiön Hietakerolle tekemä aluevaraus, joka kattaa noin 70 prosenttia Erkunan siidan kesä- ja syyslaidunalueista. Toteutuessaan kaivos vaarantaisi alueen perinteisen ympärivuotisen siidajärjestelmän säilymistä.

”Olemme huolissamme alueen nuorten oikeudesta harjoittaa omaa kulttuuriaan, mikäli kaivoshanke edistyy. On vaarana, että nuoret eivät pysty jatkamaan kulttuurinsa ja elinkeinonsa harjoittamista kilpailevien maankäyttömuotojen vuoksi. Huolta aiheuttaa myös se, miten kaivostoiminnan kaltaisista hankkeista johtuva epävarmuus tulevaisuudesta vaikuttaa saamelaisnuorten hyvinvointiin ja mielenterveyteen sekä toimeentuloon”, huomauttaa nuorisoneuvosto.

Nuorisoneuvosto ja hallituspuolueiden nuoret iloitsevat hankkeen vastustamisen herättämästä yhteisöllisyydestä ja osoittavat tukensa Enontekiön alueen ihmisille. Nuorisoneuvosto ja hallituspuolueiden nuoret vaativat viranomaisia kunnioittamaan saamelaisten perustuslaillista oikeutta ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan sekä hallinnoida omia alueitaan.

Lisäksi nuorisoneuvoston puheenjohtaja kävi keskustelua nuorisojärjestöjen kanssa kaivoslain uudistamisen ja osittain Davvi -tuulivoimahankkeen vaikutuksista saamelaisnuoriin. Nuorisoneuvosto jatkaa yhteistyötä vuonna 2021.

4.3. Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston alainen nuorisoneuvosto

Saamelainen parlamentaarinen neuvosto (SPN) on Suomen, Norjan ja Ruotsin Saamelaiskäräjien välinen parlamentaarinen yhteistyöelin. Venäjän saamelaisjärjestöt osallistuvat yhteistyöhön tarkkailijoina. SPN:n alaisuudessa toimii nuorisoneuvosto, jossa on jäseniä Norjan Saamelaiskäräjien nuorisolautakunnasta ja Ruotsin ja Suomen Saamelaiskäräjien nuorisoneuvostoista. Suomen saamelaiskäräjien nuorisoneuvostolla on SPN-N:n puheenjohtajuus vuoden 2019 syyskuusta vuoden 2020 loppuun saakka. Lautakunnan puheenjohtajana toimii kunkin maan nuorisoneuvoston puheenjohtaja.

Vuonna 2020 nuorten lautakunnan puheenjohtaja on osallistunut SPN:n hallituksen kokouksiin nuorten asioiden asiantuntijan roolissa. Tällä tavalla SPN:n tavoitteena on vahvistaa ja lisätä saamelaisnuorten osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia. Nuorten lautakunnan puheenjohtaja osallistui vuonna 2020 viiteen SPR:n hallituksen kokoukseen ja toi esille ajankohtaisia asioita nuorisosektoriin liittyen. Nuorisoneuvosto vastasi vuonna 2020 nuorten lautakunnan kokousten

koollekutsumisesta, järjestelyistä sekä nuorisolautakunnassa käsiteltävien asioiden valmistelusta. Nuorisolautakunta piti vuonna 2020 kaksi kokousta.

SPN:n nuorten lautakunta järjestää yhteispohjoismaisen saamelaisnuorten konferenssin joka toinen vuosi. Suomen Saamelaiskäräjien nuorisoneuvostolla on päävastuu seuraavan SPN:n saamelaisnuorten konferenssin järjestämisestä. Vuoden 2020 konferenssi siirrettiin vuodelle 2021 Covid-19 vuoksi. Konferenssin valmistelut ovat hyvässä vaiheessa ja valmistelu- ja suunnittelutyöhön on nimetty nuorisoneuvoston ja Saamelaisnuoret ry:n jäsenistä koostuva työryhmä.

4.4. Kansainvälinen alkuperäiskansojen yhteistyö

Saamelaisnuoret osallistuvat aktiivisesti alkuperäiskansojen väliseen yhteistyöhön kansainvälisesti. Nuorisoneuvoston jäsenet ovat osallistuneet tärkeisiin alkuperäiskansoihin liittyviin tapahtumiin, kuten YK:n alkuperäiskansojen pysyvään foorumiin New Yorkissa sekä alkuperäiskansojen maailmankonferenssiin.

Covid-19 vuoksi kansainvälinen alkuperäiskansa yhteistyö on ollut vähäistä, sillä alkuperäiskansojen pysyvä foorumi jouduttiin perumaan. Arctic Council Permanent Participant Youth järjesti toisen vuosittaisen tapaamisen etänä syksyllä 2020.

5. Koulutukset ja selvitystyöt

5.1 Some-vaikuttamisen ja viestinnän koulutus

Nuorisoneuvoston jäsenille järjestettiin some-vaikuttamisen ja viestinnän koulutuspäivä 19.9.2020 Rovaniemellä. Koulutuksen tarkoituksena oli auttaa nuorisoneuvoston jäsenten oman äänen löytämistä ja saada opastusta somevaikuttamiseen. Lisäksi tavoitteena on kehittää ja yhtenäistää nuorisoneuvoston viestintää ja saada työkaluja sen suunnittelemiseen. Kouluttajana toimi Emmi Nuorgam, joka on sosiaalisen median ja viestinnän asiantuntija sekä Yle Kioskin projektipäällikkö.

Kouluttajana toiminut Emmi Nuorgam kertoo koulutuksesta seuraavaa: ”Arvostan kovasti sitä, miten rehelliseen ja avoimeen keskusteluun nuorisoneuvoston jäsenet olivat valmiita. Nuorisoneuvosto ei ole vain mikä tahansa hallinnollinen elin, vaan sillä on todella merkittävä rooli sekä saamelaisnuorten identiteetin kehittämisessä että yhteisöllisyyden ja kulttuurin rakentumisessa. Koronatilanne kurittaa

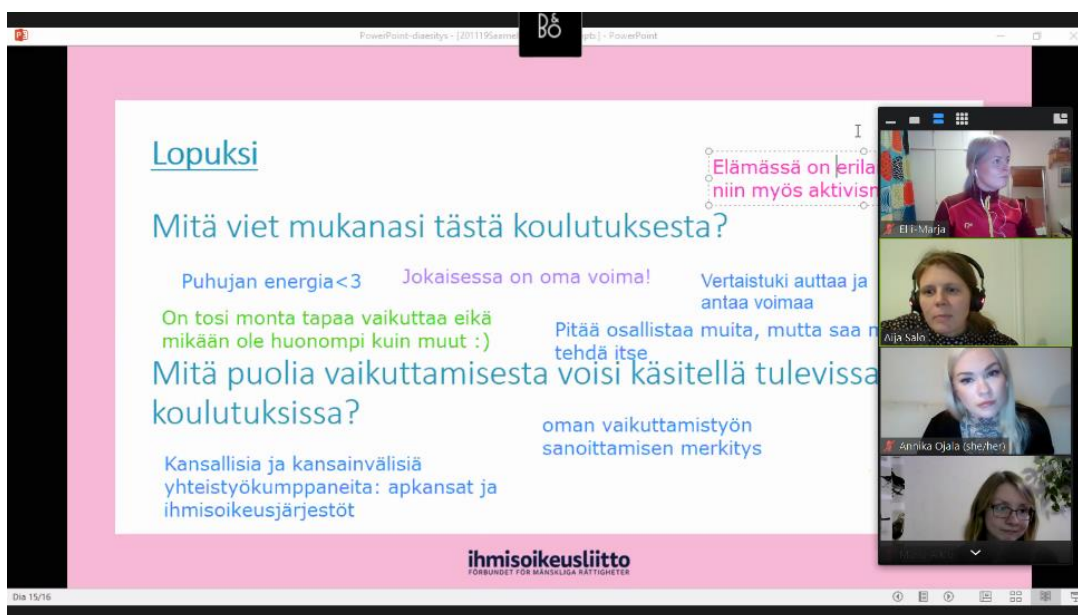
jo valmiiksi haastavassa asemassa olevia nuoria, jolloin myös viestinnän merkitys kasvaa. Miten jokainen saamelaisnuori voisi tuntea yhteenkuuluvuuden tunteita tilanteessa, jossa liikkuminen on entistä vaikeampaa? Ihailen Nuorisoneuvoston jäseniä siitä ennakkoluulottomasta asenteesta, jolla he haasteen kimppuun käyvät.”

Nuorisoneuvoston viestintätyöryhmän puheenjohtaja Mira Pohjanrinne totesi koulutuksesta seuraavaa: ”Diginatiivina ja sosiaalisen median ahkerana kuluttajana olin aluksi hieman skeptinen sen suhteen, että oppisinko koulutuksessa paljoakaan uutta, mutta Emmin nuorisoneuvostolle muovaama ja käytännönläheinen koulutuskokonaisuus osoittautui todella inspiroivaksi ja hyödylliseksi. Saimme paljon ideoita siihen, miten lähteä kehittämään meidän viestintää. Lisäksi Emmin avulla keskustelimme myös keskenämme kunnolla siitä, mitä viestinnältä odotamme ja mitä tavoitteita meillä on.”

5.2 Yhteistyö Ihmisoikeusliiton kanssa

Nuorisoneuvosto on vuonna 2020 osallistunut Ihmisoikeusliiton ihmisoikeudet haltuun nuorisotyössä-hankkeeseen. Hankkeen puitteissa järjestettiin kaksi koulutusta nuorisoneuvoston jäsenille. Ihmisoikeusliiton toteuttama vaikuttamiskoulutus pidettiin nuorisoneuvoston jäsenille 2.6.2020.

Kuva: Ihmisoikeusliiton toteuttama koulutus lokakuussa 2020 Ihmisoikeudet haltuun nuoristyössä - hankkeen puitteissa

Lopuksi

Mitä viet mukana tästä koulutuksesta?

- Puhujan energia < 3
- Jokaisessa on oma voima!
- Vertaistuki auttaa ja antaa voimaa
- On tosi monta tapaa vaikuttaa eikä mikään ole huonompi kuin muut :)
- Pitää osallistaa muita, mutta saa nauttia itse
- Mitä puolia vaikuttamisesta voisi käsitellä tulevissa koulutuksissa?
- oman vaikuttamistyön sanoittamisen merkitys
- Kansallisia ja kansainvälisiä yhteistyökumppaneita: apkansat ja ihmisoikeusjärjestöt

ihmisoikeusliitto
FÖRBUNDET FÖR MÄNSKLIKA RÄTTIGHETER

Elämässä on leikkeitä, niin myös aktivismissa

Elina-Maria
Aija Salo
Annika Ojala (she/her)
Jenni

Koulutuksessa esiteltiin kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja niiden valvontamekanismit sekä käsiteltiin niiden pohjalta saamelaiden oikeuksia. Lokakuussa koulutus sai jatkoa ja koulutukseen kutsuttiin nuorisoneuvoston lisäksi Suomen saamelaisnuoret ry:n jäseniä.

Lisäksi nuorisoneuvoston puheenjohtaja on osallistunut Ihmisoikeusliiton järjestämiin paneeleihin ja kouluttanut Ihmisoikeusliiton vapaaehtoisia saamelaiden oikeuksista.

5.3. Saamelaisalueen liikunta ja liikunnan tila -selvitystyö

Nuorisoneuvosto osallistui liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiön LIKES:in selvitystyöhön, jossa kartoitettiin saamelaisväestön, erityisesti lasten, nuorten näkemyksiä ja näköaloja liikuntakulttuurin mahdollisuuksista saamelaisalueen kunnissa. Käytännön toimenpiteiden ja tulevaisuuden suunnittelun pohjaksi tarvitaan perusteellista ja monipuolista selvitystä. Selvitys valmistui keväällä 2020 ja selvitystyön julkaisutilaisuus pidettiin Inarissa kulttuurikeskus Sajoksessa 30.9.2020. Tilaisuudessa kuultiin puheenvuoroja Opetus- ja kulttuuriministeriöltä, Lapin Liikunnalta, Saamelaiskäräjiltä ja Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKESiltä sekä paikallisilta urheiluseuroilta ja järjestöiltä.

Kuva: Saamelaisalueen liikunta ja liikunnan tila -selvitystyön julkaisutilaisuus Inarissa kulttuurikeskus Sajoksessa 30.9.2020.

Selvityksen mukaan yksi mahdollisuus tukea ja kehittää saamelaisen liikunnan elinvoimaisuutta on sen näkyvyyden lisääminen. Saamelaisen liikuntakulttuurin kehittämisen mahdollisuuksina nähdään luonteva rajayhteistyö sekä laajat verkostot ja vahva osaaminen. Saamelaisalueen lapset ja nuoret hakevat harrastamisen mahdollisuuksia omasta kunnasta, lähikunnista ja Norjan puolelta. Saamelaisnuoret toivovat tasa-arvoista ja ennaltaehkäisevää liikuntapalveluiden tarjontaa ikäisilleen.

Selvitystyön tuloksia voidaan edelleen hyödyntää esimerkiksi saamelaisalueen liikunnan kehittämiseen tasa-arvoisesti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Lapin Liikunta ry toteutti selvityksen Opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiantona ja nuorisoneuvosto toimi yhteistyökumppanina selvitystyössä. Nuorisoneuvosto pyrkii hyödyntämään selvitystä toiminnan suunnittelussa.

6. Vuosittainen järjestettävät tapahtumat

Nuorisoneuvosto toiminta-avustukseen sisältyy nuorisoneuvoston toiminta-avustuksen lisäksi Saamelaisnuorten taidetapahtuman avustus. Nuorisoneuvosto osallistuu tapahtuman suunnitteluun ja järjestelyihin nuorisosihteerin työpanoksella. Vaikka nuorisoneuvosto on rahoituksen hakijana, päävastuu taidetapahtuman järjestämisestä on edelleen Saamelaiskäräjien koulutus- ja oppimateriaalitoimistolla. Saamelaisnuorten taidetapahtuman toimintakertomus/raportti erillisenä liitteenä.

Saamen kielten teemaviikko järjestettiin toista kertaa valtakunnallisesti lokakuussa 2020. Nuorisoneuvosto kampanjoi ja ”haastoi” ihmisiä Puhu minulle saamea – rintamerkein tuomaan esille saamen kielen taitoansa. Pinssejä toimitettiin laajasti saamelaisalueen kuntiin yhteistyössä saamen kielen toimiston kanssa ja esimerkiksi Inarin kunnassa suositeltiin kaikkia saamenkielisiä työntekijöitä pitämään pinssejä ja tuomaan esille saamen kielen taitoa. Lisäksi nuorisoneuvosto jakoi viikon aikana Instagramissa seksuaalisuuteen liittyviä sanoja saamen kielille kääntämästään Väestöliiton seksuaalisuuden sanakirjasta. Nuorisoneuvosto oli mukana suunnittelemassa viikkoa saamelaiskäräjien kanssa

Nuorisoneuvosto osallistui myös saamen kansallispäivän (6.2) juhlallisuuksiin Sajoksessa. Saamelaiskäräjät esitteli avoimien ovien muodossa toimintaa ja nuorisoneuvosto kertoi siellä toiminnastaan, esitteli hankkeita ja piti pinssityöpajaa.

Nuorisoneuvosto on perinteisesti osallistunut Ijahis idja-festivaalin nuorten päivän suunnitteluun ja toteutukseen. Covid19-pandemian vuoksi festivaalit kuitenkin peruttiin.

Nuorisoneuvosto oli mukana suunnittelemassa ja järjestämässä SkammâČuõvv-kulttuuriviikonloppua saamelaisnuorille yhteistyössä kaupunkisaamelaiskulttuurin läänintaiteilijan ja saamelaisyhdistysten kanssa. Työpajatyöskentelyä sisältävä kulttuuriviikonloppu oli tarkoitus järjestää Oulussa kulttuuritalo

Valveella lokakuussa 2020. Kohderyhmänä on 10–17-vuotiaat saamelaislapset ja -nuoret ympäri Suomen. Kulttuuriviikonlopun ohjelma oli suunniteltu, työpajat ja ohjaajat oli vahvistettu ja ilmoittautuminen avattu. Valitettavasti koronan vuoksi kulttuuritapahtuma jouduttiin perua.

KeesiČuõvv -kulttuuritapahtuman oli tarkoitus koota yhteen saamelaislapsia ja -nuoria ja tuoda näkyväksi saamelaiskulttuuria kaupungissa. Saamelaisalueen ulkopuolella asuvien saamelaislasten- ja nuorten identiteetin vahvistaminen on erityisen tärkeää ja sen vuoksi Nuorisoneuvosto selvittää mahdollisuuksia järjestää tapahtuma vuonna 2021 tai mahdollisesti myöhemmin.

Nuorisoneuvosto osallistui kansainväliseen Pride-viikkoon nostamalla sosiaalisessa mediassa esille sateenkaarisaamelaisten kohonnutta riskiä syrjintään ja ulkopuolisuuden tunteeseen. Nuorisoneuvosto aloitti vuonna 2020 valmistelut Setan sateenkaarisanaston kääntämiseksi saamen kielille. Sanasto julkaistaan vuoden 2021 Sápmi-pride tapahtuman yhteydessä. Sateenkaarisaamelaisilla on kohonnut riski syrjintään ja ulkopuolisuuden tunteeseen omassa yhteisössään. Nuorisoneuvosto sitoutuu olemaan mukana kaikille turvallisen ympäristön luomisessa. Nuorisoneuvosto julkaisi nettisivuillaan turvallisen tilan ohjeistuksen loppuvuodesta 2020. Nuorisoneuvoston turvallisen tilan ohjeistus on muun muassa koulujen, järjestöjen, työpaikkojen ja tapahtumien käytettäväksi ja niillä luodaan tasa-arvoista toimintaa; kaikille turvallisen ja mukavan tilan luominen on tärkeää myös saamelaisyhteisön sisällä.

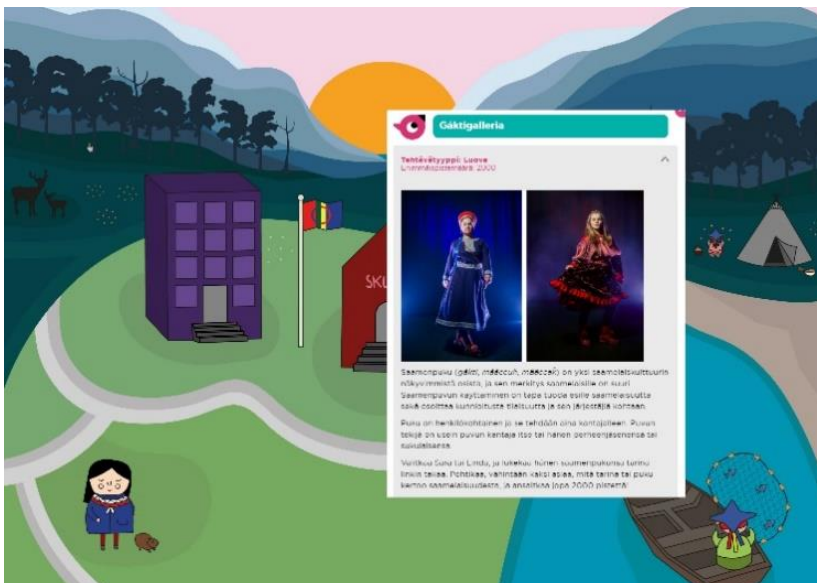
Nuorisoneuvosto nosti 20.9. vietettävän lasten oikeuksien päivän yhteydessä esille YK:n alkuperäiskansojen julistuksen 14 artiklaa, joka ottaa kantaa ja tuo esille alkuperäiskansoihin kuuluvien lasten oikeuksia.

7. Nuorisoneuvoston hankkeet vuonna 2020

7.1. Dihtosis -saamelaiskouluvierailut

Nuorisoneuvosto sai Opetus- ja kulttuuriministeriöltä 53 800 euron rahoituksen Dihtosis-saamelaiskouluvierailut hankkeen toiselle vuodelle käytettäväksi ajalla 1.7.2019-30.6.2020. Hanketta toteutetaan yhteistyössä Nuorten Akatemian kanssa. Hankkeessa tehtiin saamelaisuutta tutuksi yläkouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa kouluvierailuiden ja digitaalisen pelin avulla. Hankkeessa työskenteli projektityöntekijä ajalla 1.8.2019-15.3.2020 ja tämän lisäksi nuorisosihteeri käytti työaikaansa hankkeelle.

Hankkeen toisen vuoden aikana päivitettiin jo valmis materiaali kouluvierailuja varten, toteutettiin kouluvierailuja ja osallistavia työpajoja sekä luotiin saamelaisaiheinen mobiilipeli, joka lanseerattiin saamelaisten kansallispäivänä valtakunnallisesti Suomen kouluissa. Saamelaisnuorten vetämiä kouluvierailuja toteutettiin kuudella paikkakunnalla: pääkaupunkiseudulla, Tampereella, Turussa, Jyväskylässä, Oulussa ja Rovaniemellä sekä näiden lähialueilla. Hankkeessa toimi yhteensä 14 kouluvierailijaa ja koulutuksen suorittaminen on edellytyksenä kouluvierailijana toimimiseen. Lukuvuoden aikana toteutettiin kaikkiaan 86 vierailua.

Hankkeen yhtenä osiona oli mobiilipelin suunnitteleminen ja tuottaminen. Sukellus saamelaiskulttuuriin-mobiilipeli on suunnattu 7-9 luokkalaisten lisäksi toisen asteen opiskelijoille.

Peli auttaa oppilaita ympäri Suomen oppimaan ja oivaltamaan saamelaisuudesta ja saamelaiskulttuurista oman opettajansa ohjaamina. Peli lanseerattiin tammikuussa 2020 Educa-messuilla. Nuorisosihteeri oli mukana Educa-messuilla esittelemässä hanketta ja sen materiaaleja yhdessä Nuorten Akatemian kanssa.

Nuorisoneuvosto seurasi hankkeen etenemistä ja kuuli kokouksissaan tilannekatsauksen hankkeeseen liittyen säännöllisesti.

7.2. DigiÁrran-hanke

Nuorisoneuvosto on saanut rahoitusta Lapin aluehallintovirastolta (AVI) 21 500 € DigiÁrran-hankkeeseen käytettäväksi 1.12.2019-31.12.2020 välisenä aikana. Hanke on tarkoitettu kolmivuotiseksi ja siihen on haettu vuosittain jatkorahoitusta. Hankkeen kokonaisbudjetti oli alunperin 129 000 €. DigiÁrran-hanke on tähdännyt digitaalisen nuorisotoiminnan mallin löytämiseen saamelaisalueella.

Nuorisoneuvoston tieto- ja neuvontasivusto kolmella saamen kielellä ja suomen kielellä on avattu hankkeen puitteissa www.nuor.fi -osoitteessa. Sivusto toimii myös nuorisoneuvoston ja sen hankkeiden viestintävälineenä. Tieto- ja neuvontasivustolla löytyy tietoa nuorisoneuvostosta ja sen toiminnasta, saamelaisnuorten tieto- ja neuvontapalveluilta sekä saamelaisnuorten keskustelufoorumi.

Nuorisoneuvosto aloitti ryhmächat-toimintaa saamelaisnuorille ja näin nuorille tarjottiin mahdollisuutta asuinpaikasta riippumatta olla yhteydessä toisiin saamelaisnuoriin. Ryhmächatin aloittaminen oli keväällä 2020 erityisen ajankohtaista, kun koronaviruksen vuoksi nuorten fyysisiä tapahtumia ja tapaamisia siirrettiin ja peruttiin. Ryhmächatteja järjestettiin kaikilla kolmella saamen kielellä ja eri teemoilla. Chat-ohjaajina toimivat saamelaisnuoret ja aikuiset alan ammattilaiset. Saamelaiskäräjien puheenjohtajiston kyselytunti -ryhmächat oli suosituimpia ryhmächatteja.

Tieto- ja neuvontasivustoa on kehitetty nuorisoneuvoston saamien kokemusten myötä ja yhtenä päätavoitteena on ollut osallistaa saamelaisnuoria sisällöntuottamiseen. Sinun yhteisö – sinun äänesi -sivustolla on julkaistu saamelaisnuorten blogikirjoituksia ja vlogivideoita. Blogit/vlogit on julkaistu aina vähintään yhdellä saamenkielellä ja mahdollisesti myös suomeksi. Nuorisoneuvosto painotti digitaalista nuorisotoimintaa koronatilanteen vuoksi ja hankkeen toiminta oli erityisen tärkeää saamelaisnuorille.

Nuorisoneuvoston puheenjohtaja tuo esille Koordinaatti- sivuston puheenvuorossaan tieto- ja neuvontapalvelun merkityksen tärkeyden saamelaisnuorille:

Saamenkielinen tieto- ja neuvontapalvelu tukee ja vahvistaa saamelaisnuorten identiteettiä

Saamelaiskäräjien nuorisoneuvoston tärkeimpiä tehtäviä on tukea ja vahvistaa saamelaisnuorten identiteettiä ja yhteenkuuluvuutta nuoren asuinpaikasta huolimatta. Tieto- ja neuvontapalvelulla tarjotaan saamelaisnuorille ajankohtaista tietoa heidän äidinkielellään. Tärkeä osa palvelua on myös tarjota (suomenkielistä) tietoa saamelaiskulttuurista ja saamelaisten oikeuksista myös heille, jotka eivät jostain syystä ole oppineet äidinkieltään. Sivusto tarjoaa mahdollisuuden tutustua omaan kieleen ja kulttuuriin nuoria varten tuotetun sisällön kautta. Nuoret myös osallistuvat sisällön tuottamiseen, jolloin sisältö on yhteisön näköistä.

Kulttuurin mukainen nuorisotyö on yksi nuorisoneuvoston pääasioista, jonka edistämiseksi tehdään jatkuvaa kehittämistyötä. Saamenkielistä nuorisotyötä on saatavilla vähän ja se on satunnaista, minkä lisäksi saamenkieliset tietosivustot ovat edelleen harvassa. Saamelaisnuorilta onkin tullut selkeä toive äidinkieliselle nuorisotyölle ja sisällölle. Yhteisön tarpeet muuttuvat jatkuvasti ja myös nuorisoneuvoston tulee pyrkiä vastaamaan näihin tarpeisiin. Saamenkieliset palvelut tuovat nuoren elämään yhteenkuuluvuuden tunnetta, tietoa elävästä kulttuurista ja omista oikeuksista. Haluamme kannustaa nuoria tutustumaan omaan kulttuuriinsa ja identiteettiinsä heille luonnollisimmalla tavalla; digitalisaatiolla.

Äidinkielisten palvelujen merkitystä nuorten identiteetille ja koko yhteisölle ei voi korostaa tarpeeksi. Palvelujen tuleekin vahvistaa ja elvyttää nuorten kielenkäyttöä ja kuuluvuutta yhteisöön. Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut ovat avainasemassa nuorten osallisuuden vahvistamisessa. Terveysteen liittyvät sanastot ja testit, kuten myös työn alla oleva sisältö saamelaisyhteisön sisällä elävien vähemmistöjen oikeuksista on myös muun yhteisön käytettävissä. Sivusto on saamelaisnuorilta saamelaisnuorille ja jokaisen heidän tarinansa on arvokas ja kertomisen arvoinen. Nuorisoneuvoston sivustolla on tärkeitä tavoitteita, kuten lisätä tietoisuutta saamelaisista, tarjota nuorille saamenkielistä sisältöä ja tuoda esille saamelaisyhteisön monimuotoisuutta ja erilaisia taustoja.